

Miloš H A V E L K A:

P O S U D E K

na diplomovou práci bc. Michaely Appeltové

VE VÍRU UDÁLOSTÍ: YWCA A SPOLKOVÝ ŽIVOT V ROCE 1948

Diplomová práce Michaely Appeltové ***Ve víru událostí: YWCA a spolkový život v roce 1948*** má charakter pramenné studie, podporované materiálem získaným prostředky. Informace o pramenech jsou věcné a přehledné, jejich vyhodnocování standardní. Vyzvednout je třeba zejména fakt, že se jedná o zpracování víceméně punktuálně definované situace jedné z důležitých dimenzí občanské společnosti, jíž se v české historiografii zatím věnuje menší pozornost, a konkrétně o vůbec první pokus historického zhodnocení málo známého „spolku“ YWCA. Toto zadání autorka pojala jako kombinaci „velkého“ problému ideologicko organizačního „zjednodušení“ spolkového života těsně po únoru 48 se zachycením historie „YWCA“ jako jedné z organizací, která byla tomuto zjednodušení vystavena.

Na tomto základě provedená rekonstrukce průběhu událostí, strategií i faktických možností jednání v „poúnorové době“ se strany vedení IWCA a jejich členek je přesvědčivá, poučná, zajímavá a čtivá.

Jisté problémy mám s teoreticko metodologickým kontextováním celé práce, zejména s některými autorčinými formulacemi v teoreticko metodologické kapitole. Jednak proto, že jsou ve vztahu k tématu poněkud povšechné a jednostranné, jednak proto, že pro vlastní výklady nepřinášejí nic příliš nového a inspirativního, spíše působí jako vnější rámcování autorčiny badatelské práce stávajícími koncepty soudobých dějin, resp. prostředky tradiční genderové pojmové kartotéky.

V této souvislosti je možné například upozornit, že autorčino opakované a dost tradiční zdůrazňování subjektivnosti historikova pohledu a výkladu [12; 16; 17; 18 atd.] a principu *nutné opatrnosti při interpretaci minulosti* [17] se může zdát zbytečné a nadbytečné a to nejen proto, že

v práci zůstává nakonec opřeno jen o informativně, tj. neanalyticky koncipovanou brožuru Georga G. Iggerse. Pro fruktifikaci napětí mezi orálně zprostředkovanou prosopografií, materiálově založenými výklady spolkového života a „velkými dějinami“ by možná byla zajímavější škola „Annales“, případně historická sociologie vědění Petera Burka, mimo jiné také proto, že „zjednodušování“ spolkového života, oslabování veřejnosti a rozklad „občanské společnosti“ po roce 1948 mají vedle své politické dimenze také svou dimenzi strukturní.

Nejsem si rovněž jist, zda historiosofické zjištění Hydena Whita, že „zvolený tropus vyprávění zakládá přístup i výklad“ (*Metahistory*) je beze všeho přenositelný na řešení zadaného problému, jak se to naznačuje na str. 18., a to ani s ohledem na autorčin vlastní historický „idiolekt“, ani na problémy analýzy získaných orálních výpovědí, ale vlastně jen pro případnou charakteristiku historicky optimistické povahy dobových (poúnorových) výkladů „velkých dějin“ což ovšem v práci nebylo provedeno a ani nebylo jejím cílem. Ne zcela přesně pochopená je zde Whitova intence. Nejde mu totiž o další formulaci fatální subjektivnosti historiografie, ale právě o hledání specifických prostředků rekonstrukce nadindividuální platnosti získaných poznatků.

Zcela přesvědčivá pro mne není ani volba poněkud jednostranné folie politických dějin Karla Kaplana, jehož tezi o „absenci obecných směrnic“ komunistické politiky [:11] by bylo třeba konfrontovat s obecně sdíleným paradigmatem stalinského pojetí vedoucí úlohy strany a „demokratického centralismu“, které se záhy prosadily.

Některé institucionální procesy (např. nastoupení „ostrého kurzu proti reakci“ v září 1948) by možná stálo za to vidět a vykládat v komparativní perspektivě. Nepochybně šlo o reakce na demonstrace na Vsesokolském sjezdu.

Komparativní přístup by možná příznivě oslabil některé silné formulace v podkapitole *Vědění jako moc*. Nabízí se např. otázka, do jaké míry je Foucaultovský koncept decentralizované moci použitelný pro výklad porevoluční (poúnorové) stabilizace komunistického panství (moci).

Problém jsem měl rovněž s konceptem (politické) „spoluzodpovědnosti“, jehož moralizující intence se mi zdá být „moudrostí po bitvě“, kdy je každý generálem. Dějiny jsou nakonec vždy vyprávěním o konkrétních konstelacích sil a možností, idejí a iluzí, zodpovědností i nezodpovědností, vědomostí i neznalostí atp. jedinečných individuí, jejichž vyústění mohou současníci, kteří se v těchto konstelacích musí rozhodovat, mohou jen těžko dopředu odhadnout. Podobné hledisko se snadno může proměnit v temnotu, ve které jsou všechny kočky stejně černé.

Tyto poznámky – a mohl bych připojit ještě některé další - ovšem překračují posuzování textu Michaely Appeltové jako práce magisterské, spíše mají nabídnout látku k úvahám při jejím případném dalším využití. Tím chci říci že se mi práce líbila, považují ji v zásadě za zdařilou, oceňují zejména její původnost a materiálové založení, a před obhajobou ji navrhuji hodnot 9 body.

Prof. Miloš Havelka, CSc